

man inte alltid kan lista ut vilken tonart man befinner sig i. I Nielsens musik är alltid den rytmiska kraften central. Som lyssnare fångas man och dras med av den från första till sista takten. Men precis som i harmoniken finns här samma tvetydighet - det som verkar enkelt i ena ögonblicket förvandlas i det nästa till något oförutsägbart. Det är kanske just dessa tvetydiga element i Nielsens musik som gör att hans musik fortfarande känns så aktuell? Detta är också ett fenomen som man, utan att tala om direkt Nielsen-påverkan, känner igen hos senare stora 1900-talssymfoniker som Dmitrij Sjostakovitj, som excellerar i det mångtydiga, och Allan Pettersson. Även om Nielsen var en förespråkare för det man kallade "absolut musik" är det inte långsökt att, som många i den samtida publiken upplevde det, höra femte symfonin, med dess marschrytmer och dramatiska, turbulenta innehåll, som en musikalisk reaktion på det nyligen avslutade världskrigets fasor. Symfonin från 1921-1922 består av två stora satser som intimt är länkade till varandra med gemensamt material. Redan i första satsens öppning, med oscillerande stråkar, vandrande melodiska linjer - som först presenteras av de båda fagotterna - och slagverkets rytmer, så finner man urcellerna till alla beståndsdelar i hela symfonin. En lång symfonisk båge spänns, där konflikten mellan dessa idéer tornas upp i första satsen för att i andra satsen uppgå i en syntes och lösas i verkets Ess-dur avslutning.

© Staffan Storm

WAGNERIANA
SI&GFRI&D IDYLL
Tristan & Isolde
VALKYRIAN

UR
UR

Malmö SymfoniOrkester
Vassily Sinaisky, dirigent
Annalena Persson, sopran
Richard Berkeley-Steel, tenor
Matthew Best, bas
Camilla Lundberg, programvärd

Malmö Konserthus
Torsdag 24 januari kl 19.30
Fredag 25 januari kl 19.30

MALMÖ
SOMFONI
ORKESTER

BILJETTER
040-343500
TICNET
077-1707070 www.mso.se

SYMFONIKONSERT

Torsdag 17 januari kl 19.30
2007/2008

MALMÖ SYMFONIORKESTER
OKKO KAMU dirigent
LAUMA SKRIDE piano
(ersätter Baiba Skride, violin)
Marika Fältskog konsertmästare

CLAUDE DEBUSSY (1862-1918)
En fauns eftermiddag
(Prélude à l'après-midi d'un faune) (10 min)

CAMILLE SAINT-SAËNS (1835-1921)
Pianokonsert nr 2 g-moll, op 22 (25 min)
(ersätter Bartóks andra violinkonsert)

Andante sostenuto
Allegro scherzando
Presto

PAUS

CARL NIELSEN (1865-1931)
Symfoni nr 5, op 50 (37 min)
Tempo giusto - Adagio non troppo
Allegro - Andante un poco tranquillo - Allegro

OKKO KAMU dirigent

Karriären som dirigent har tagit Okko Kamu överallt i världen sedan han som 23-åring, nästan helt självlärd, vann Herbert von Karajan-tävlingen 1969 och som en del av priset fick göra en skivinspelning med Berlinfilharmonikerna för Deutsche Grammophon. Hans bana till musiker startade dock som 2-åring, då han påbörjade sina violinstudier. Fyra år senare, när han alltså bara var 6 år, kom han in vid Sibelius-Akademien. Som barn i en musikerfamilj, pappa var kontrabasist i Helsingforsfilharmonin, mamma var sångerska, både storebror och lillasyster spelade flitigt, omgavs livet och vardagen med musik. Kammarmusicerandet hade en central roll i familjen och det har också lagt grunden till Okkos musikerskap. Han grundade Suhonenkvartetten 1965, som på sin tid var den enda turnerande finska kvartetten. Kamu valdes till förste konsertmästare vid Finlands Nationaloperas orkester som 20-åring, men han bestämde sig snart för att bli dirigent. Han har sedan varit chefsdirigent för Finska Radions Symfoniorkester, Helsingforsfilharmonikerna, Finlands Nationaloperas orkester, Holländska Radions orkester, Oslofilharmonikerna och Helsingborgs Symfoniorkester. Som gästande dirigent har han arbetat med de flesta orkestrarna världen över. Trots att han aldrig böjt sig för skivindustrins speciella krav har Kamu hunnit med runt 100 inspelningar för olika skivbolag.

Foto: Kaapo Kamu

De senaste åren har Okko Kamu varit sparsam med sina framträdanden. Han har behållit vissa åtaganden, bl a är han förste gästdirigent för Singapore Symfoniorkester. Kamu brukar också uruppföra vännen och landsmannen Aulis Sallinenens operor. Dessutom fortsätter han samarbetet med de orkestrar, där han tycker "kemin bär särskild frukt".

LAUMA SKRIDE piano

Pianisten Lauma Skride (f 1982) kommer från en lettisk musikerfamilj och är yngst av tre syster. Hon har nyligen haft stora framgångar med sin skivinspelning av Fanny Mendelssohns Das Jahr (Sony) vilken också gav henne priset "Årets nykomling" på den prestigefyllda Echo-prisutdelningen 2007 i München.

Tidigt framträdde Lauma med sina systrar, violinisterna Baiba och Linda Skride, men sedan 2005 har hon också haft en omfattande och lyckosam solokarriär. Hon har spelat med symfonikerna i Kyoto och gjort debut i Finland med Tapiola Sinfonietta. Nyligen har hon också tur-

Foto: Marco Borggreve

nerat tillsammans med Baiba till Paris, Salzburg och Baden-Baden samt debuterat i Wigmore Hall i London.

Lauma Skride har en varierad repertoar som inkluderar pianokonsert av Mozart, Saint-Saëns, Prokofjev, Rachmaninov, Chopin och Liszt. Hon spelar gärna också samtida verk, t ex Portrait of a Businesswoman av Mark Moebius och Judith Weirs Pianokonsert, vilka hon framfört med filharmonikerna i Heidelberg och brittiska Sinfonia ViVA under innevarande säsong.

PS Baiba Skride födde en son den 19 december, både mor och barn mår bra. Moster Lauma får sköta konserterna.

Kuhmo Chamber Music Festival
Foto: Stefan Bremer

CLAUDE DEBUSSY

En fauns eftermiddag

Ända sedan sin ungdom var Debussy mycket intresserad av sin samtids moderna konst och litteratur. Redan på 1880-talet besökte han den berömda litterära salong symbolistpoeten Stéphane Mallarmé höll i sitt hem på tisdagskvällarna. Här kom den unge Debussy i kontakt med de nya strömningarna och fick kontakt med likasinnade. År 1922 skrev Erik Satie, som ofta umgåtts med Debussy på 1890-talet, att det var han som gett Debussy idén att hämta inspiration från det moderna franska måleriet ... "Jag fick honom att förstå att vi [fransmännen] borde ha vår egen musik - utan 'Sauerkraut' [tyska influenser] om möjligt. Varför inte använda de medel som introducerats av Claude Monet, Cézanne, Toulou-

se-Lautrec med flera? Varför inte överföra dessa medel till musiken?"... Sanningshalten i att det var Satie som på detta avgörande sätt påverkade Debussy är tveksam, men citatet fångar ändå säkert något av tidens diskussioner och klart är att Debussy vid denna tid tog starka intryck av de nya tendenserna inom den nya franska konsten och poesin. I konsten tog han intryck av de nya sätten att behandla ljus och färger, även om han kom att inta en skeptisk hållning när det gällde begreppet impressionism i förhållande till sin musik, och hos de symbolistiska poeterna fann han nya likheter mellan text och musik, hur dessa författare skapade en diktning som mer var en ordmusik, byggd på stämningar och associationer, än konkret berättande.

Det var någon gång runt 1891 som Mallarmé föreslog att Debussy skulle göra musik till hans dikt En fauns eftermiddag. Debussy kände väl till diktverket sedan tidigare och började 1892 arbeta på ett orkesterverk med detta som utgångspunkt. Redan året efter annonserades, vid en konsert i Bryssel, uruppförandet av ett flersatsigt verk med titeln Prélude, interludes et paraphrase finale pour l'après-midi d'un faune, men stycket blev aldrig färdigt i denna

version. Först i december 1894 uruppfördes den färdiga kompositionen vid en konsert i Paris. Denna gång var verket ensatsigt, betecknat som ett förspel (prélude) till dikten. Mallarmés dikt genomlyses av medelhavsljus och utspelas mot en fond av ett antikt grekiskt landskap. Här möter vi i en faun skogens skugga. Han är nyss väckt ur sin middagsslummer och han försöker i denna sin monolog återskapa minnet av mötet med ett par nymfer som flytt från hans intensiva uppvaktning och omfamningsförsök. Han vet inte om det verkligen hänt eller om allt bara varit en dröm:

*"Er nymfer vill jag evigt hålla kvar.
Det skimrar av rosigt hull som dansar lätt i
luft som flimrar i sömnens dunkel.
Var det då i drömmen bara, jag älskade?"*

Eftermiddagshettan tilltar och faunen villar allt mer bort sig i sina tankar - kanske vore det bäst att somna igen?

*"...det är dags att sova blott och glömma
all hädliga åtrå, låta solens hetta strömma
in i min mun, den sol som skänker druvan
must!
Farväl, ni två; jag följer er till drömmens
kust."*

© Staffan Storm

CAMILLE SAINT-SAËNS

Pianokonsert nr 2

Camille Saint-Saëns föddes in i ett parisiskt musikliv där Chopin och Liszt var stora stjärnor i salongerna, Bellinis och Meyerbeers operor gjorde sensation på operan och Berlioz skrev märkliga symfoniska verk. När han gick bort 86 år gammal var musikscenen helt förändrad och han kände de sista två decennierna av sitt liv sig allt mer främmande inför de vägar den nya musiken tagit. De ideal som format hans konstnärskap och som han höll fast vid hela sitt liv, framför allt Bachs, Mozarts, Mendelssohns och Liszts musik, stod i stark kontrast mot det tidiga 1900-talets musikaliska strömningar som bland annat representerades av Schönberg och Stravinskij. Till exempel var han 1913 en av dem som fick en musikalisk chock vid premiären

av Stravinskij, Våroffer, även om han, enligt Stravinskij, "modigt satt kvar på sin plats ända till slutet". Samma år skrev Saint-Saëns i en artikel att "den som inte föredrar en vacker folkvisa framför serier av dissonanta och pretentiösa ackord, den älskar inte musik".

Saint-Saëns var genom hela livet mycket produktiv och det inom de flesta genrer. Han var också verksam som pianist och organist. När han var 10 år debuterade han som pianist och sin sista konsert gav han i augusti 1921, bara ett par månader före sin död. Under ett par decennier var han också organist i den stora Madeleinekyrkan i Paris. För sina insatser i det franska musiklivet gavs en statsbegravning just i denna kyrka.

Av Saint-Saëns fem pianokonsalter är det framför allt den andra från 1868 som regelbundet framförs. Den var dock ingen större framgång vid uruppförandet. Saint-Saëns var själv solist och menade att han inte haft tillräckligt med övningstid - tonsättaren Saint-Saëns var så sen med verket att han knappt gav musikern Saint-Saëns tid att studera in verket! Konserten hade nämligen både komponerats och studerats in på bara tre veckor. En bidragande orsak till det svala mottagandet var säkert också verkets stilistiska brokighet. Konsertens tre satser har mycket lite gemensamt med varandra och kan snarast ses som separata karaktärsstycken. Samtida kritiker beskrev verket som att det "började likt Bach och slutade som Offenbach". Första satsen börjar mycket riktigt med brutna ackord lite i samma improvisatoriska anda som ett Bach-preludium. Satsen är konsertens längsta, nästan lika lång som de båda efterföljande tillsammans, och dess huvudtema bygger på en

idé Saint-Saëns fått av sin dåvarande kompositionselev och senare gode vän Gabriel Fauré. Den allvarliga stämningen från första satsen bryts i den andra, Allergro scherzando. Satsen har en tredelad form. Efter en kort introduktion presenterar pianot ett tema som sedan omedelbart tas upp av orkestern. Satsen fortsätter med en lekfull dialog mellan solist och orkester, full med snabba inpass, tvära kast och överraskningar. Tredje satsen, Presto, är en snabb, virtuos sats som till sin uppläggning följer mönstret för en klassisk sonatform, ett exempel på Saint-Saëns bundenhet till traditionen, men det som fångar lyssnarens uppmärksamhet mest är kanske också här det eleganta samspelet mellan solisten och orkestern. En virtuos kaskad avslutar konserten.

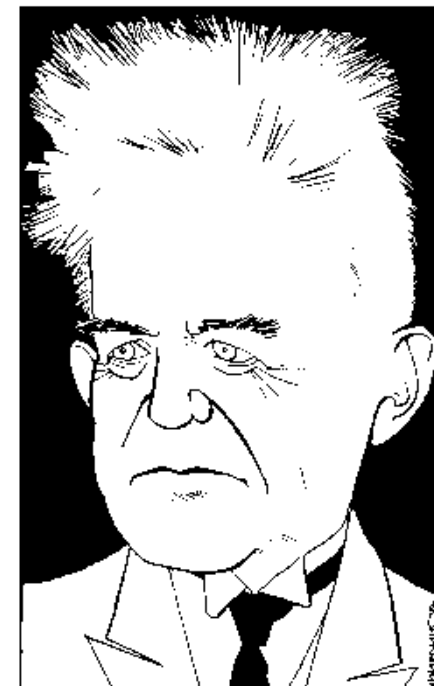
© Staffan Storm

CARL NIELSEN

Symfoni nr 5

Carl Nielsen föddes i den lilla byn Sortelung utanför Odense. Han var den sjunde i en barnaskara om tolv och familjen var mycket fattig. Senare i livet gjorde han en ljus och idyllisk skildring av sin uppväxt i den mycket läsvärda boken *Min barndom på Fyn*. Han intresserade sig tidigt för musik och detta gav honom möjlighet att klättra socialt, först som militärmusiker och sedan, via studier på konservatoriet i Köpenhamn, som violinist i Det Kongelige Kapel. Decennierna runt sekelskiftet tillkom hans första betydande kompositioner både i det större formatet, som de båda första symfonierna och operan *Saul och David*, och i det mindre, som till exempel en mängd sånger av vilka några blev så populära och spridda att de nästan betraktades som folkvisor. Dessa framgångar gjorde att Nielsen kunde lämna sin violinisttjänst. Istället startade han en karriär som dirigent och som sådan inbjöds han ofta till Göteborgs symfoniorkester av sin vän och kollega Wilhelm Stenhammar, som var orkesterns chefsdirigent vid denna tid. Detta bidrog mycket till att skapa den starka Nielsen-tradition som finns i Sverige.

Nielsens symfonier har sina rötter i 1800-talets symfoniska tradition, men redan i första symfonin märker man hur formen börjar bändas och böjas för att passa hans eget temperament och uttrycksvilja. I symfonierna 3, 4 och 5, som sinsemellan är mycket olika, nådde han fram till en egen personlig symfonisk form. Karaktäristiskt är den rikedom och stora spännvidd av känslouttryck han ger musikalisk gestalt, allt från det lugna och idylliska till

det vilt upprörda. Ofta kan dessa känslökraftningar vara plötsliga och våldsamma och man kan också möta exempel på hur han spelar ut två känslolägen parallellt. Exempel på sådana musikaliska "dubbel-exponeringar" möter man både i fjärde och femte symfonierna, inte minst i den sistnämndas första sats. Harmoniskt strävar Nielsen bort från senromantikens intresse för kromatik och föredrar ett tonalt enkelt tonspråk, förankrat i dur- och mollskalorna och gärna också de modala så kallade kyrkotonarterna. Men musiken är nästan alltid på väg någonstans och härigenom uppstår en tvetydighet som gör att

